

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 280/2021-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] advokátom, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 8 Co 115/2018 zo 17. apríla 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Cdo 27/2020 z 22. apríla 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. júla 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto rozhodnutia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a domáha sa tiež náhrady trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva nasledovný stav veci:

3. Sťažovateľka nadobudla v rámci reštitúcie na základe rozhodnutia Pozemkového úradu v Nitre č. 787/93-R-I z 20. apríla 1995 vlastnícke právo k pôde. Dvadsaťjeden rok po vydaní nehnuteľností, teda 21. októbra 2016, bola na Okresný súd Nitra doručená žaloba, ktorou sa právny nástupca pôvodných vlastníkov domáhal určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľoch. Podľa žalobcu jeho právní predchodcovia vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nikdy nestratili, a preto nebol dôvod na ich vydanie sťažovateľke. Okresný súd rozsudkom č. k. 25 C 413/2016 zo 6. apríla 2017 žalobu zamietol. Svoje rozhodnutie založil na názore, podľa ktorého sťažovateľka nadobudla nehnuteľnosti rozhodnutím pozemkového úradu, t. j. správneho orgánu. Keďže išlo o spôsob nadobudnutia vlastníctva na základe rozhodnutia štátneho orgánu, súd musel v civilnom konaní z jeho výroku vychádzať. Naliehavý právny záujem

na určovacej žalobe teda nebol daný, pretože rozhodnutie v civilnom konaní by vo veci nevyriešilo viac než je obídenie rozhodnutia správneho orgánu. Prípadné „prededenie“ nehnuteľností by neprichádzalo do úvahy, keďže ich už nadobudol iný subjekt. Okresný súd pri úvahách bral ohľad na princíp právnej istoty, čo sa týka dlhoročne ustáleného vlastníckeho statusu a spoľahnutia sa na rozhodnutie štátneho orgánu.

4. Krajský súd napadnutým uznesením rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozhodnutie pozemkového úradu považoval za významné len do tej miery, že slúžilo na obnovenie zápisu vlastníckeho práva (pôvodných vlastníkov), pričom nedošlo ku konštitutívnemu vzniku nového práva. Poukázal na ustanovenie § 194 Civilného sporového poriadku, z ktorého odvodil, že ak je prejudiciálna otázka kompetentným orgánom vyriešená, súd ju môže posúdiť odlišne. Pre rozhodnutie sporu považoval za podstatné posúdenie tvrdení žalobcu o tom, že sporné nehnuteľnosti nemohli a nemali byť predmetom reštitúcie. V tejto súvislosti konštatoval, že listinné dôkazy založené v spise dosiaľ nasvedčujú, že nehnuteľnosti podľa niektorých zápisov v pozemnoknižných vložkách zostali vo vlastníctve pôvodných pozemnoknižných vlastníkov, a teda bolo opodstatnené skúmať, či pozemky právnych predchodcov sporových strán prešli na štát. V ďalšom súd spochybnil dobromyseľnosť nadobudnutia nehnuteľností sťažovateľkou a v nadväznosti na to sa venoval aj (ne)opodstatnenosti úvahy, v zmysle ktorej okresný súd použil inštitút sudcovej koncentrácie konania v jej prospech.

5. Proti kasačnému rozhodnutiu sa sťažovateľka bránila podaním dovolania. Najvyšší súd dovolanie napadnutým uznesením odmietol ako neprípustné z dôvodu, že nešlo o dovolanie podané voči rozhodnutiu vo veci samej (pozri R 19/2017).

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti argumentuje, že v dôsledku kasačnej záväznosti rozhodnutia krajského súdu nemá možnosť zabrániť nezákonnému postupu odvolacieho súdu, ktorý nad rámec odvolacích dôvodov a v rozpore s ustálenou súdnou praxou zaviazal okresný súd rozhodnúť inak, ako by podľa práva a logiky mal. Je názoru, že zrušujúce rozhodnutie vo veci samej je rozhodnutím, proti ktorému je prípustné dovolanie podľa § 420 Civilného sporového poriadku, pretože toto rozhodnutie má hmotnoprávne účinky, ktoré sa prejavujú neskôr (čo je nehospodárne a narúšajúce princíp právnej istoty).

7. Rozhodnutie krajského súdu sa venuje odlišnému hodnoteniu dôkazov celého konania a nemá nič spoločné s dôvodom, pre ktorý bolo rozhodnutie okresného súdu napokon zrušené [§ 389 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku]. Žalobca odvolanie odôvodnil podľa § 365 písm. e), f) a h) Civilného sporového poriadku. Z rozhodnutia krajského súdu je možné nadobudnúť dojem, že krajský súd chcel súd prvej inštancie naviesť len na „správnejšie“ rozhodnutie. Použitý dôvod zrušenia sa ale koncentruje len na procesné postupy, ktoré mohli byť napravené v odvolacom konaní. Odvolací súd teda zrušil rozsudok okresného súdu na základe odvolacieho dôvodu, ktorý žalobca nenamietal.

8. Vykonanie dokazovania aj odlišné hodnotenie dôkazov bolo možné vykonať aj na pojednávaní pred odvolacím súdom. To sa týka aj nesprávneho použitia inštitútu sudcovej koncentrácie konania.

9. Nesprávny je tiež názor krajského súdu, ktorým konštatuje, že rozhodnutie štátneho orgánu o reštitúcii nie je originárnym nadobudnutím vlastníctva. Tento názor je v rozpore s konštantnou judikatúrou ústavného súdu (napr. I. ÚS 384/08). Súd prvej inštancie nemá posudzovať platnosť rozhodnutia správneho orgánu.

10. Žalobou uplatnený nárok je de facto obchádzaním zákona, pretože podľa judikatúry ústavného súdu existencia špeciálnej úpravy v reštitučných predpisoch vylučuje naliehavý právny záujem na určení vlastníctva tam, kde podľa týchto predpisov bolo možné uplatniť nárok na vrátenie vecí. Po uplynutí reštitučných lehôt už nie je možné uplatniť si všeobecnou vlastníckou žalobou určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti (II. ÚS 177/2013). Krajský súd „tlačí“ okresný súd k vysloveniu ústavne nesúladného právneho názoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie porušenia práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) nesprávnym právnym hodnotením skutkového stavu vyplývajúcim z kasačného rozhodnutia krajského súdu. Porušenia základného práva sa mal dopustiť aj najvyšší súd, pretože vo veci podané dovolanie odmietol ako neprípustné.

III.1. K napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu:

12. Ústavný súd ustálene judikuje, že ak pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie, je takú sťažnosť nutné považovať za zjavne neopodstatnenú (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02). Za zjavne neopodstatnenú považuje v uvedenom zmysle ústavný súd sťažnosť v rozsahu, v ktorom smeruje proti rozhodnutiu najvyššieho súdu.

13. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti spochybňuje rozhodnutie krajského súdu po obsahovej stránke, zatiaľ čo proti rozhodnutiu najvyššieho súdu, ktorý v danej veci rozhodol o procesnom odmietnutí podaného dovolania brojí argumentom, že v extrémnych prípadoch porušenia základného práva (za ktorý považuje svoju vec) by najvyšší súd mal prejednávať aj dovolania voči zrušujúcim rozhodnutiam krajských súdov vo veci samej.

14. Právo na súdnu ochranu je v občianskoprávnom konaní zaručené len za splnenia všetkých procesných podmienok predpísaných pre konanie a rozhodnutie o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacieho konania. V dovolacom konaní procesné podmienky upravujú ustanovenia § 419 a nasl. Civilného sporového poriadku, pričom posúdenie splnenia týchto podmienok patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (k tomu pozri napr. III. ÚS 474/2017). Ústavný súd by do tohto posúdenia mohol zasiahnuť len vtedy, ak by najvyšší súd vybočil z medzí daných mu procesnými predpismi, napríklad v dôsledku prílišného formalizmu či svojvôle pri interpretácii príslušných predpisov.

15. Najvyšší súd sa sťažovateľkou podaným dovolaním vecne nezaoberal, pretože smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému nebolo dovolanie v zmysle zákona prípustné. Uvedené najvyšší súd odôvodnil aj odkazom na stabilnú judikatúru, teda rozhodnutie sp. zn. R 19/2017 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky,

ktoré (čo sa týka chronológie veci) bolo zverejnené dávno pred podaním dovolania. Najvyšší súd pri posúdení dovolania dôvodil právnou vetou uvedeného stanoviska, teda tým, že dovolaním bolo neprípustne napadnuté kasačné rozhodnutie, a teda nešlo ani o rozhodnutie, „ktorým sa konanie končí“, ani o rozhodnutie „vo veci samej“ v zmysle prvej vety § 420 Civilného sporového poriadku.

16. Najvyšší súd postupoval v medziach zákona, pričom svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorý je možné považovať za ústavne konformný. Prístup sťažovateľky k najvyššiemu súdu ostane zachovaný po tom, keď nadobudnú rozhodnutia nižších súdov právoplatnosť. Rozhodnutiu najvyššieho súdu preto nie je z ústavnoprávneho hľadiska čo vytknúť. Ústavná sťažnosť sťažovateľky proti tomuto rozhodnutiu je preto zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K napadnutému rozhodnutiu krajského súdu:

17. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

18. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (t. j. napadnutému uzneseniu) odvolacieho súdu. To však neplatí pre prípady, v ktorých zákon možnosť podania dovolania výslovne vylučuje, resp. jeho podanie neumožňuje. Ústavný súd opakovane vyslovil, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv (I. ÚS 109/06) a že zákon o ústavnom súde neumožňuje ústavnému súdu zmeškanie tejto dvojmesačnej lehoty odpustiť (I. ÚS 550/2015), a to ani v prípade uplatnenia dovolania, o ktorom osoba znalá práva musela vedieť, že je zo zákona vylúčené (napr. I. ÚS 352/2016, II. ÚS 68/2018).

19. Ako už bolo uvedené v bode 15 tohto rozhodnutia v prejednávacom prípade, bolo k otázke prípustnosti podaného dovolania v zmysle § 420 Civilného sporového poriadku zverejnené aj výkladové stanovisko najvyššieho súdu, na základe čoho bolo možné bez akýchkoľvek pochybností predpokladať spôsob rozhodnutia o dovolaní, teda posúdenie dovolania za neprípustné. Podané dovolanie teda bolo neprípustné objektívne. Z uvedeného dôvodu podanie dovolania nemalo za následok ani zachovanie lehoty pre podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu. Ústavný súd preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde ako oneskorene podanú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2021

Robert Šorl
predseda senátu